

olvastam, még ezt ... hallottam, ... ez a véleményem”. A jó kedvvel, örömmel végzett együttes tanítás-tanulás élménye volt a visszacsatolás (feed back) számomra. Igazi partnerszerű tanáridiák kapcsolatontakozott ki!

Pedagógusként, de szülőként is megtapasztaltam és hiszem, hogy ha kellő tisztelettel, alázattal és példamutatással fordulunk az ifjúsághoz, akkor ugyanezt kapjuk vissza. Nem véletlenül hangsúlyozom a pedagógus-továbbképzéseken, hogy az egészséges életmódra nevelést saját magunkon kell kezdeni, hogy aztán a példa erejével hassunk a felnövekvő ifjúság szokásrendszerére, egészségmagatartására. A sors iróniája, hogy az említett főiskolán a pedagógus hallgatói létszám csökkenése miatt (nagy-nagy bánatomra), „kiszerveződtem” a felsőoktatásból.

IRODALOM

- Szolnoky Kálmán (2010): A képzés, a szakképzés dimenziói. In.: Módszertani Közlemények, 2000. L. évf. 3. szám
- Tóth László (2000): Pszichológia a tanításban. Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen
- Vighné Arany Ágnes (1997): Egészségtan – mint tantárgy. Köznevelés, 53. évfolyam 29. (16. o.)
- Vighné Arany Ágnes (2005): Komplex szemléletű iskolai egészségnevelés. In.: Egészségfejlesztés. XLVI. évfolyam, 2005. 5-6. szám
- Vighné Arany Ágnes – Benkéné Kiss Valéria – Tárkányi Ferencné (2009): Az egészséges életmód kialakítása az ökoiskolában című oktatási program referátuma. In.: Új Pedagógiai Szemle, 2009/11. (110-120. oldal)

DR. MOLNÁR PÉTER
adjunktus
SZTE Juhász Gyula Pedagógusképző Kar
Szeged

Digitális pedagógia mentortanítók számára

Bevezetés

A Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar Alkalmazott Pedagógia és Pszichológia Tanszéke a 2010/2011-es tanév őszi félévében levelező **Gyakorlatvezető mentor szakirányú továbbképzési szakot** indított. A résztvevők olyan szakvezető tanítók voltak, akik a jövőben tanító szakos hallgatóink gyakorlati képzésében működnek közre.

Napjaink és a jövő kisiskolásai már olyan társadalmi és technikai környezetbe születnek és születnek bele, amely az emberi kommunikációt technikai eszközök nélkül képtelen működtetni. A kommunikációs társadalomba való beillesztés és beilleszkedés, annak továbbfejlesztése komoly feladatot és felelősséget ró a nevelési intézményekre és a kibocsátó családra.

A jövő iskolájának versenyképesnek kell lennie a média szolgáltatásaival. A kisiskolás korosztály kommunikációs képességének megalapozása, nézővé nevelése, az értékek kiválasztása, az emberi jellem fokozatos fejlesztése a nevelési szinterek összehangolt munkáját feltételezi. Az információk felvételére és feldolgozására kész, a világot megismerni vágyó kisgyermeket segíteni kell az eligazodásban, hogy egész életen át tanulni kész emberré tudjon válni.

A Digitális pedagógia tantárgy felkészíti a mentorokat a kisgyermeket fejlesztő pedagógiai környezet megtervezésére, az információs és kommunikációs technológiák nyújtotta lehetőségek megismerésére és alkalmazására. Önállóan elkészítendő feladataik közvetlenül felhasználhatók a mindennapi nevelői gyakorlatban, ahogyan azt az alábbi kurzusleírás tartalmazza.

<p>Tantárgy neve: Digitális pedagógia a mentori munkában 6 óra gyj. óvópedagógus</p> <p>Tantárgy célja: A kurzus megismerteti a hallgatókkal azokat az eszközöket és technikákat, melyeknek segítségével gazdagíthatják mentori technikáik repertoárját, és hatékonyabbá tehetik a gyakorlati óvóképzést.</p> <p>Tantárgy leírása: A digitális pedagógia fogalma, típusai Honlapszerkesztési feladatok sablonok alapján Az IKT a mentori munkában Elektronikus portfóliókészítés Tanulói képességek fejlesztése számítógéppel Foglalkozási tartalomfejlesztés digitális megjelenítésben</p> <p>Választható feladatok: 1. Tudástérkép készítése saját szaktárgyból 2. Portfóliószerkesztés 3. Digitális foglalkozási anyag összeállítása önértékeléssel</p>
--

A mentorálás és a digitális pedagógia

A mentor az a személy, aki figyelmét maximálisan „tanítványára” irányítja, a jelölteket bevezeti a szakmai-gyakorlati ismeretek alkalmazásába, a kezdő pedagógusnak segítséget nyújt a munkahelyi beilleszkedéshez. A mentorálás lényege, hogy a kellő tapasztalattal rendelkező mentor elsősorban példát mutat, javasol, tanácsol, és a tanítvány személyes fejlődésére összpontosít.

A mentor szerepe a jelölt és a gyakorlólé hely számára egyaránt fontos. Ha mentor segíti a hallgatót, kevesebb hibát vét, kevesebb konfliktusba keveredik, ezáltal jobban és szívesebben végzi a munkáját is. Ha valamiben elbizonytalanodik, azt megbeszéli mentorával, tanácsadójával. A bizalmi légkör, és az a tudat, hogy kérdéseivel van kihez fordulnia, önbizalmat ad neki a gyakorlatának végzéséhez.

A mentornak fel kell készülnie előre, hogyan fogadja majd a mentoráltját. Az első találkozás alkalmával be kell mutatkoznia szakmai és emberi vonatkozásban. Ismertetnie kell az intézményi életet és az alapdokumentumokat, el kell magyarázni a hallgatónak, hogy problémáival kihez fordulhat, kinek mi az iskolán belül a feladata. Erre elsősorban beszélgetések alkalmával kerülhet sor. Nagyon fontos a mentor személyes példamutatása is.

A hallgatónak minden olyan dolgot meg kell tanulnia, ami a szakembereknek már mindennapi rutinjelenségnek számít. A hangsúly nem csak az ismeretátadáson van, hanem a saját élmények szerzésén és megbeszélésén. Szakmai segítséget is nyújt a mentor: javasolhat módszereket, eljárásokat, fortélyokat, amelyekkel a hallgató a szakmai problémáját megoldhatja. Ezután a mentorált maga döntheti el, hogy használja-e, elfogadja-e ezeket, vagy sem.

Fontos, hogy bizalmon alapuló kapcsolat alakuljon ki a mentor és mentorált között, ami kölcsönösségen és tiszteleten, egymás elfogadásán alapul. Akkor tud a gyakorlónak a legtöbbet tanulni, ha elfogadja mentorát, szívesen veszi a tanácsait, de egyéni próbálkozásokat, elképzeléseket is megvalósíthat.

A mentor értékeli a jelölt munkáját, teljesítményét, de a személyiségét sohasem bírálja.

A mentor oktató, tanácsadó és coach (edző) szerepben végzi fejlesztő tevékenységét. A mentori tevékenység feltételezi a hatékony pedagógiai környezet kialakítását. A felkészült és innovatív mentor itt keres és talál kapcsolatot a digitális pedagógiával.

A digitális pedagógia fogalma

Érzékelhető egy fordulat a nevelésben-oktatásban, amely az iskolai tanítás-tanulás eddig kialakult szűk színtereiről áttesz az értelmezési kereteket az egész életen át tartó tanulás rendszerébe. A változási okok között megemlíthetjük, hogy a digitális eszközök és technológiák rohamos fejlődése a mindennapi életünkre és tudásunkra meghatározó hatást fejt ki. A fiatalok szívesen használják a *digitális technológiát*, amit a számítógépes játékok népszerűsége is szemléltet:

felkelti a tanulók érdeklődését,
leköti őket,
a rendszer interaktív,
teret ad a kreativitásnak.

Ha a digitális eszközök játékos használata ilyen komoly motivációt és aktivitást indít el, akkor célszerű az iskolai munka hatékony részévé tenni.

A *digitális technológia kiszélesíti a tanulási lehetőségeket, és megváltoztatja a tanítási-tanulási módszereket*. Hatása a tanulási források bővülésében mutatható ki az információ mennyisége és hozzáférési sebessége vonatkozásában. A könyvek, dokumentumok, audiovizuális rögzítmények, képek és bármely más digitalizált forrás megjelenítése a weboldalakon e-tanulás lehetőségét teremtetik meg.

Az új informálódás új információfeldolgozási technológiát, új digitális nyelvezet elsajátítását és megértését kívánja meg a felhasználótól.

A feldolgozni kívánt tartalom interpretációja során egy „tárgy” megértéséhez további „tudásokra”, információkra és struktúrára, tevékenységmintákra is szükség van.

„A nemzetközi szakirodalom New Information and Communication Technology (röviden: NICT), azaz Új Információs és Kommunikációs Technikák (röviden: ÚIKT) kifejezéssel illeti mindazon alkalmazott eszközöket és módszereket, amelyek az információ szerzésében, tárolásában, felhasználásában, továbbításában és a kommunikációban segítenek.”¹

Az új „informálódási” megoldások előnye, hogy ösztönzőek a felhasználó számára, mert jelentős kulturális tartalmat, üzeneteket hordozó „tanulási tárgyak” válnak tanulási célokká.

A tanulók számára észrevétlenül kialakul a virtuális tanulási környezet, mely magában hordozza annak minden veszélyét. A pedagógiai környezet már befogadta azokat a berendezéseket, amelyek a képiséget és a mobilkommunikáció eszköztárát életszerűvé teszik. Az erős funkcionális kötődés használatukhoz a fiatal korosztályokat már nem is indítja el helyettesítő megoldások keresésére egy esetleges technikai zavar esetén.

Az ÚIKT eszközök jelenléte minden nevelési szintéren a pedagógiai szemlélet és oktatásszervezési gyakorlat megváltoztatásához vezetett. Átalakultak és átalakulnak a szabadidős tevékenységek, amelyek a fiatalok iskolán kívüli elfoglaltságait jellemezték.

Kialakul egy (vagy több) új pedagógiai paradigma, amely a megszokottól eltérő modellt, eltérő fogalmi rendszert, felfogásmódot használ. Megszűnt a *nevelési színterek zártsága* az új kommunikációs eszközök használatával. Kinyílik a világ az azt megismerni vágyó felhasználó számára. A megismerés útja, módja, tartalma nem igényel külső „ellenőrt”, folyamatvezérlő pedagógust. Ez a tevékenység egyre inkább magányossá válik. A hagyományos pedagógusszerrep megváltozik, adott esetben ellentmondásossá válik.

¹ <http://www.oki.hu/oldal.php?tipus=cikk&kod=1999-04-ta-karpati-digitalis>

Kárpáti Andrea (1999): Digitális pedagógia – A számítógéppel segített tanulás módszerei Új Pedagógiai Szemle 4.

Az ellentmondások feloldása, az új pedagógusszerephez való alkalmazkodás például az alábbi táblázatban szereplő tanulásirányítási stratégiák megismerését és alkalmazását igénylik.

A digitális pedagógia módszerei az iskolában

IKT technika	Interakció	Diákszerep	Tanárszerep
E-mail, levelezőlista, vitacsoport	Aszinkronikus	Részvétel	Moderálás
Beszélgető csoport	Szinkronikus	Részvétel	Moderálás
Audio-konferencia, Videokonferencia	Szinkronikus	Részvétel	Jelenlét, esetleg moderálás
Hangközvetítés, Képközvetítés	Közvetített	Hallgatás, nézés	Választás, utólag: értelmezés
Információs forrás	Közvetített	Megtalálás, értékelés	Irányítás, értékelés
Szemléltető eszköz	Közvetített	Tanulmányozás	Bemutató, értékelés
Programozás	Mobil	A fenti összes funkció	A fenti összes funkció

Az új megoldás közül néhány:

- *Mikrolearning*, személyre szabottan teszi lehetővé a tudás megszerzését és feldolgozását.

Funkcionális networking, amely célokhoz és feladatokhoz bekapcsolt csoportok rugalmas képzését, működtetését teszi lehetővé tanulási funkciókra is.

Közvetlen hozzáférés adatbázisokhoz, integrált tudásbázis alakítható ki, komplex tanulási, megismerési, kutatási és fejlesztési tevékenységek alapjait lehet így megteremteni.

Time sharing optimalizáció, amely lehetővé teszi, hogy a tanulási feladatokat és a különböző tevékenységeket időben is megosszuk, s így optimalizáljuk.

Ezek után kijelölhetjük a digitális pedagógia célját. A célok a következők:

- A személyiség fejlesztése alkalmazkodjon az egyén képességeihez, előképzettségéhez.
- Együttműködésre kész és képes csoportok kialakítása.
- Felkészítés az e-learning és az élethosszig tartó tanulás eredményes folytatására.
- Az Internet adta lehetőségek használata az információszerzésben.
- Virtuális oktatási intézményekhez, képzési programokhoz, egyetemekhez való kapcsolódás.

Az IKT alkalmazása a mentori munkában

Az IKT az informatika, a telekommunikáció és az adatbázisok, hálózatok technológiájának egyesítése. A gyakorlatban ez a rádió, a televízió, a telefon, az Internet és a számítógép adta lehetőségek ötvözete.

A mindennapi életünkben a digitális világ jelei vesznek körül minket. A felnövekvő generációkat ezeknek a jeleknek az értelmezésére meg kell tanítanunk. Az értelmezés azt jelenti, hogy az információáradatból képesek kiszűrni a számukra fontos információkat.

„Ma már a munka világára való felkészítést az iskolának különböző speciális kompetenciák tudatos és célirányos fejlesztésével is fel kell vállalnia. Ilyen célirányosan fejlesztendő, nem mellékes kompetenciák többek között az idegen nyelvi kompetenciák, az informatikai kompetenciák, de a pályorientációs, a munkavállalói és vállalkozói kompetenciák is.”²

Az intézményes nevelés kulcskompetenciái az alábbiak:

„Tanulási technikák, amelyeknek során a tanuló számára többféle tanulási módszer megismerését kell lehetővé tenni ahhoz, hogy a későbbiek során ezek közül az adott tanulási feladatnak megfelelő, hatékony módszert választhassa ki.

Intelligens tudás, amely lehetővé teszi az egyes problémák megértését és megoldását, az egyes területek közötti összefüggések megismerését.

Alkalmazói tudás, amely a megszerzett tudás és a tapasztalatok között keres összefüggéseket, az elméleti ismereteket az élettapasztalatokkal köti össze, illetve lehetővé teszi a megszerzett tudás alkalmazását a hétköznapi helyzetekben.

Eszközjellegű tudás, az informatikai, médiahasználati, kommunikációs ismeretek rutin-szerű alkalmazása.

Szociális kompetencia, a társadalomba való beilleszkedés képessége, az egyén társadalomhoz való viszonyának hasznossága.

Értéorientáció, a társadalmi és az egyéni értékek közötti viszony, a társadalmilag elfogadott viselkedés.”³

Az IKT eszközöket a mentor például portfólió készítésére használhatja. (A portfólió jelentése: dosszié, bizonyos szempontok alapján összeválogatott dokumentumok összessége.)

A portfóliókészítés a mentorált és a mentor együttműködésén alapul.

Segítségével a szakmai támogatásban részesülő személy folyamatosan visszajelzést kap a munkájáról. Ennek hatására fokozatosan kialakul az önértékelés képessége, a munkájáért vállalt felelősség. Előnye ennek a megoldásnak, hogy:

- az adatokat elektronikusan tárolhatjuk (minden egy helyen megtalálható),
- gyors hozzáférés és áttekinthetőség jellemzi,
- egyszerű az archiválhatóság, aktualizálhatóság,
- multimédiát használhatunk a közölni kívánt tartalom megjelenítéséhez.

Az alábbiakban javasolunk néhány témát, dokumentumtípust, amely része lehet a portfóliónak:

- A foglalkozáson történt megfigyelések;
- A tanulók értékelése (teszt, feleltetés, portfólió stb.);
- Egy gyermekről, a fejlődéséről készült esettanulmány;
- Felkészüléshez használt számítógépes dokumentumok;
- Foglalkozási terv;
- Értékelés, önértékelés, amelyet a mentorált kapott, vagy készített;
- SNI gyerekek számára készített egyéni terv;
- Gyerekekkel, óvopedagógusokkal, szülőkkel készített interjúk;
- Pedagógiai napló (a gyerekek nevének említése nélkül);
- Levelezés, megbeszélés a szülőkkel;
- Hospitálási jegyzőkönyvek;

² Bábosik István (2008): Az iskola korszerű funkciói Budapest Okker Kft.

³ <http://epa.oszk.hu/00000/00035/00097/2005-11-ta-Danco-Infomacios.html>

- Évfolyamtársak észrevételei, véleménye;
- Digitális dokumentumok, fényképek, videofelvételek;
- Valamilyen probléma megoldásának leírása;
- Önértékelés, napló;
- A mentor értékelése, útmutatásának dokumentumai.

A képességek fejlesztésének lehetőségei digitális pedagógiai eszközökkel

Az információs kultúrával rendelkező gyermek:

- hatékonyan képes az információt megszerezni
- kritikusan és kompetensen értékeli a megszerzett információt
- pontosan és kreatív módon alkalmazza az információt.

A fenti célok megvalósulása érdekében a nevelési intézmény éves tervet készít az IKT fejlesztéséhez.

Fejlesztési alapelvek:

- gyermekközpontúság előtérbe helyezése,
- gyakorlatközpontúság és alkalmazható tudás figyelembevétele,
- a tudás- és képességfejlesztés helyes arányának megtalálása,
- képesség- és személyiségfejlesztés,
- a gondolkodás képességének fejlesztése,
- kreativitás, vállalkozókészség fejlesztése,
- kommunikációs képességek fejlesztése,
- a differenciált fejlesztés és az esélyegyenlőség biztosítása,
- a folyamatosság, a folytonosság és a fokozatosság megteremtése,
- valóságos tanulási környezet,
- integrációs elv, komplex látásmódra való törekvés,
- kontroll és mérés.

Pedagógiai hozzáadott érték:

- Esélyegyenlőség: otthon géppel/Internettel nem rendelkező tanulók gépidőt kapnak iskolába lépésük előkészítésére;
- Az IKT eszközök természetes szemléltető, oktató és otthoni felhasználást segítő eszközökké válnak;
- Mérés-értékeléshez: az eredményeket jól szemléltető táblázatok. A munkát, összegzést és a fejlődés nyomon követését segítő szavazó-feleltető eszközök.

Az órai foglalkozásokon kívüli közös (csoport) munkának egyre kevésbé gátja a fizikai távolság. Az otthoni eszközellátottság egyre természetesebb volta, valamint az informatikai kultúra fejlettsége folytán térben és időben is szélesebb együttműködés alakulhat ki a pedagógusok között, valamint a tanító – gyerek és a szülők között.

IRODALOM

- Bábosik István (2008): Az iskola korszerű funkciói Budapest, Okker Kft.
- Benedek András (2008): Digitális pedagógia – Tanulás IKT környezetben. – Typotex Kiadó, Budapest
- Benedek András: Digitális pedagógia, mobil tanulás és új tudás. – Szakképzési Szemle, 2007. 1. szám
<https://www.nive.hu/folyoiratok/admin/articles/15/benedek.pdf> Letöltés: 2011. augusztus 4.
- Benedek András: Tanulás és tudás digitális korban. – Magyar Tudomány, 2007/9.
<http://www.matud.iif.hu/07sze/09.html> Letöltés: 2011. augusztus 4.

Kárpáti Andrea (1999): Digitális pedagógia – A számítógéppel segített tanulás módszerei Új Pedagógiai Szemle, 4.

<http://www.oki.hu/oldal.php?tipus=cikk&kod=1999-04-ta-karpatai-digitalis> Letöltés: 2011. augusztus 4.

Molnár Péter (2010): A média hatása a kisgyermek fejlődésére. In: Dombi Alice-Soós Katalin (2010, szerk.): *Fejezetek a kisgyermeknevelés köréből*. APC-Stúdió, Gyula, 133-143.

Tatárné Kovács Marianna (2011): Információs és kommunikációs technológiák alkalmazása az alsó tagozatos tanítás és a mentorálás folyamatában. Szakdolgozat. SZTE JGYPK TÓKI

Vincze Éva (2011): Az információs és kommunikációs technológiák bevonása a tanítási, a tanulási és a mentori munka folyamatába. Szakdolgozat. SZTE JGYPK TÓKI

<http://epa.oszk.hu/00000/00035/00097/2005-11-ta-Dancso-Infoacios.html> Letöltés: 2011. augusztus 4.

<http://www.oki.hu/oldal.php?tipus=cikk&kod=gyermek-Knizner-ovodai> Letöltés: 2011. augusztus 4.

DR. H. TÓTH ISTVÁN–RADEK PATLOKA

Károly Egyetem Filozófiai Fakultása

Prága

A szimbólum, a szinesztézia és az allegória sokszínű világában

(Gondolatok, tanácsok a nyelvi képek tanításához 3.)^{*}

A **névátvitelek** (másképpen trópusok vagy nyelvi képek) fajtáit tanulmányozva most a szimbólumról, a szinesztéziáról és az allegóriáról szólnunk.

A **szimbólum**, más kifejezéssel: jelkép, ugyancsak a metaforából (és a metonímiából) származó névátvitel. Valamely gondolati tartalom: eszme, érzés, elvont fogalom, egész gondolat-sor stb. érzéki jelének tekintjük. Legfőbb jellemzője, hogy szinte egygyé olvad benne a kifejező és a kifejezendő.

Köznyelvi és költői szimbólumokat különböztetünk meg:

a) Köznyelvi szimbólumok: a karikagyűrű (= az örökkévalóság, a hűség jelképe), a lánc (= a rabság jelképe), a fekete szín (= a gyász jelképe), a kettős maszk vagy álarc (= a színház jelképe) stb.

b) Költői szimbólumok (Példáinkban allegorikus képekben jelennek meg.)

Az alkotmány rózsája a tiétek,

Tövisseit a nép közé vetétek;

Ide a rózsa néhány levelét

S vegyétek vissza a tövis felét! (Petőfi Sándor: *A nép nevében*)

A Nyár heves s a kasza egyenes.

Hé, nagyurak: sok rossz, fehér ököl,

Mi lesz, hogyha Dózsa György kósza népe

Rettenetes, nagy dühvel özőnöl? (Ady Endre: *Dózsa György unokája*)

---

* A dolgozat előző két része a Módszertani Közlemények következő számaiban található: 2010/1; 2011/1. (A szerkesztő)